

ПЕРЕДНЄ СЛОВО

Лейтмотивом цього числа часопису «ФД» обрано проблематику війни, культури і політики. Об'єднання зазначених тематичних сфер для їх спільного дослідження диктується досвідом змін національного і світового масштабу, спричинених катастрофою розв'язаної Росією війни в центрі Європи.

Найвідоміші світові ЗМІ сьогодні повторюють за українцями те, в чому ми не маємо сумніву, а саме що йде кривава війна за культурну ідентичність, війна культур. Спрощена ідея захисту «руського мира» стала основою диктаторського режиму, її зовнішньої, імперської політики, сформувала новітню, російську версію фашизму ХХІ століття. Під фальшивими гаслами «одного народу» і «денацифікації» Росія намагається знищити ідентичність української нації, чії культурні цінності історично збігаються з цінностями західної демократії. Героїчний захист українцями власної історії та культури на полі бою набув підтримки з боку демократичних країн як захист усього ліберального порядку. Смертельне зіткнення на лінії фронту Росії і України — держав з різними культурними та політичними цінностями — стало каталізатором нового геополітичного поділу світової системи на так звані глобальний південь і глобальну північ. Культурні відмінності на очах трансформуються у цивілізаційне протистояння демократичної частини світу і країн, які тяжіють до недемократичного, авторитарного правління.

Поняття культури історично виникає як позначення культивуваці, удосконалення природних людських властивостей через виховання, освіту, мистецтво. З ним пов'язують найкращі чесноти людства, вищі з яких — захист спільного блага і патріотизм. Натомість, іменем захисту культури прикривається політика авторитаризму, нехтування універсальними свободами і правами людини. Буцїмто в ім'я спасіння власного культурного світу здійснюються військові злочини та злочини проти людяності. Високі культурні досягнення використовуються для виправдання зла. Війна виявляє глибинні суперечності, які супроводжують взаємопроникнення сфер культури і політики.

Війна як міждержавне зіткнення — це завжди політичне явище. Втім, спрямування вістря ідеології та пропаганди агресії проти іншого світу національної культури свідчить про епохальну особливість цієї війни, в реальності якої ми живемо. Це спроба використання військової сили для досягнення цілей, яких неможливо досягти силою зброї. Націю, яка усвідомила

свою культурну цілісність, можна перемогти лише через тотальне знищення всіх причетних до ідентичності колективного «Ми». Внаслідок її заявленої мети, спрямованої на знищення іншого культурного світу, цю війну було точно позначено як екзистенціальну. Збройна боротьба проти національної ідентичності як уявленої спільноти — це безнадійний, якщо не просто божевільний, поєдинок з метафізичним супротивником. Божевільня розпочати цю війну доводиться до межі через небезпеку її переростання у світову ядерну катастрофу.

Ситуація на межі колективного і персонального буття і небуття не лише виявляє взаємозалежність всіх трьох вимірів людського існування — війни, культури, політики. Помежева ситуація творить мислення. За відомими висловом Гегеля, кожен є сином його часу, а філософія — це також час, осмислений в думці. Найвідоміші західні філософи — і це висвітлюється у «ФД» — висловлюють важливі думки з приводу природи та наслідків російсько-українського конфлікту. Втім, їхні оцінки причин та світових наслідків війни, підтримка нашої боротьби за свободу, за всієї важливості, неунікнено здійснюються із «третьої позиції» зовнішнього спостерігача. Українським філософам випала доля бути не сторонніми, а безпосередніми учасниками — «дітьми» критичної доби. Доби, яка вимагає осмислення з першої позиції.